DOI 10.47315/archives2021.327.122

УДК 930.253:[94(477)+929]«1676/1689»

Юрій Мицик

доктор історичних наук,

професор,

головний науковий співробітник відділу актової археографії,

Інститут української археографії та джерелознавства

імені М. С. Грушевського НАН України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1580-1284>**Інна Тарасенко**

кандидатка історичних наук,

старша наукова співробітниця відділу актової археографії,

Інститут української археографії та джерелознавства

імені М. С. Грушевського НАН України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1019-9749>

ІЗ ЛИСТУВАННЯ ЛУБЕНСЬКОГО ПОЛКОВНИКА МАКСИМА ІЛЛЯШЕНКА З ПОЛКОВНИКОМ ІЛЛЕЮ НОВИЦЬКИМ (1676–1689 pp.)

Анотація. **Мета дослідження** – на підставі переважно архівних джерел подати нарис біографії лубенського полковника Максима Ілляшенка та опублікувати його листування з компанійським полковником Іллею Новицьким за 1676–1689 роки. **Методологічну** основу дослідження становлять принципи історизму й об'єктивності. У статті використовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні історичні методи, в першу чергу, історико-описовий, історико-хронологічний. **Наукова новизна.** Оскільки стаття базується в основному на архівних неопублікованих джерелах, які містяться у складі унікального шеститомного архіву кінця XVII ст. охочокомонного (компанійського) полковника І. Новицького (зберігається у фонді II Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського), то чимало оригінальних фактів із біографії М. Ілляшенка, його контактів з І. Новицьким щодо організації зимових квартир для компанійців на території Лубенського полку тощо наводяться вперше. Подано повну публікацію листування М. Ілляшенка з І. Новицьким. **Висновки.** Розкрито взаємовідносини М. Ілляшенка з І. Новицьким, висвітлено питання забезпечення компанійців зимовими квартирами і провіантом. Подано також максимально повний біографічний нарис про М. Ілляшенка, уточнено картину організації прикордонної служби в Лівобережній Гетьманщині і боротьби проти наскоків ординців. **Перспективи дослідження:** опубліковані документи дозволяють значно доповнити біографію полковника М. Ілляшенка, що є дуже важливим з огляду на дослідження життєвого шляху всієї старшини Гетьманщини доби Руїни. Робиться важливий

крок у введенні до наукового обігу архівних документів, оскільки нині Інститутом української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського готується публікація всього архіву І. Новицького.

Ключові слова: козаки; гетьман; Гетьманщина; універсал; листи; біографія.

Коли йдеться про козацьку добу в історії України, то гостро відчувається брак джерел щодо цілого ряду проблем. Особливо це стосується життєвого шляху кошових отаманів, генеральної старшини, полковників, сотників. Їхні біографії рідко привертали увагу дослідників. Лубенському полковнику у 1676–1687 рр. Максиму Ілляшенку ще пощастило, бо видатний український історик Олександр Лазаревський присвятив йому коротку статтю в «Киевской старине», де вмістив також його тогочасний портрет¹. Однак у статті йдеться не стільки про М. Ілляшенка, скільки про його нащадків та їхні судові процеси за маєтності. Спираючись на цей нарис, сучасний історик Володимир Кривошея умістив довідку про цього полковника у своїй фундаментальній праці², додавши факти, виявлені в архівах.

Отже, майбутній полковник народився в сім'ї рядового козака Романа Ілляшенка і його дружини Зіновії в с. Коровинці (нині – село Роменського р-ну Сумської обл.). За гетьманату Дем'яна Многогрішного він став роменським сотником і був на цій посаді 7 років (1669–1676). 27(17) червня 1672 р. М. Ілляшенко брав участь у генеральній раді в Козацькій Діброві, на якій було обрано гетьманом Івана Самойловича і підписано Конотопські статті³. Очевидно, завдяки шлюбу його доньки Марії з племінником гетьмана І. Самойловича – Михайлом, М. Ілляшенко став лубенським полковником у серпні 1676 р.⁴ Однак, уже в першому з наведених нижче листів М. Ілляшенка від 31(21) травня 1676 р. він підписаний як лубенський полковник (сам він, очевидно, був неписьменним). Ясно, що він замінив попередника – Івана Сербина. Збереглося і було надруковано Іваном Бутичем 7 універсалів М. Іл-

¹ А. Л. [Лазаревський О.] Максим Илляшенко, полковник лубенский 1676–1687 (к портрету) // Киевская старина. 1891. № 1. С. 186–189.

² Кривошея В. В. Козацька старшина Гетьманщини. Енциклопедія / Український інститут національної пам'яті. Київ: Стилос, 2010. С. 382–383.

³ Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657–1687) / упоряд.: І. Бутич, В. Ринсевич, І. Тесленко; ред. кол.: П. Сохань (гол.), Г. Боряк, В. Брехуненко [та ін.]; НАН України. Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Наукове т-во ім. Шевченка; Центральний держ. іст. архів України. Київ; Львів, 2004. 1118 с. (Пам'ятки історії України). С. 591

⁴ Кривошея В. В. Українська козацька старшина : монографія. Ч. 1. Урядники гетьманської адміністрації. Вид. 2-ге: доп., уточ. і випр. Київ: Стилос, 2005. С. 218.

ляшенка як полковника⁵. У 1682 р. він придбав млин під Ромнами в ігумена Свято-Іллінського монастиря у Чернігові Зосими⁶. М. Ілляшенко відзначився й на полі бою, брав участь у Чигиринських походах 1677–1678 рр., Кримських походах 1687 і 1689 рр. Після падіння І. Самойловича у сибірське заслання був відправлений і його племінник. Шлях М. Самойловича лежав через Москву, де у серпні 1688 р. померла його дружина Марія (похована на Новодівичому кладовищі). Хоча М. Ілляшенка замінив у червні-липні 1687 р. на посаді лубенського полковника Григорій Гамалія, новий гетьман Іван Мазепа не став переслідувати його попередника. М. Ілляшенко навіть отримав гетьманський універсал на Коровинці за заслуги в чигиринських походах 1677 і 1678 рр. На це село М. Ілляшенко дещо пізніше виклопотав і царську грамоту. До того ж він уже володів перевозом і млином на Пирятинщині. У 1689–1690 рр. він став значним військовим товаришем. В універсалі І. Мазепа від 1 (22) січня 1699 р. про нього йдеться як про померлого⁷.

Варто стисло охарактеризувати вже згадуваний портрет М. Ілляшенка. На ньому зображений бородатий чоловік років 50-ти, отже, він народився очевидно в 40-х роках XVII ст. (на це посередньо вказує і шлюб його доньки Марії). Дуже цікавою є й зачіска М. Ілляшенка, на що звернув увагу О. Лазаревський: коротко острижена голова, а над лобом пасмо волосся. Однак це не «оселедець», а його варіант – левержет. Так стригли дітей у XIX ст. і така дитяча зачіска під назвою «чубчик» була доволі популярною ще у другій половині XX ст.

М. Ілляшенко залишив по собі дорослих дітей: сина Остапа та 5-х дочок, з яких відомі імена ще 2-х, крім Марії, – Фросини й Варвари. Остання стала дружиною лубенського полкового обозного у 1685 р. Івана Сохацького. Син померлого Остапа – Семен Лашкевич (Лашенко) був роменським сотником у 1727–1735 рр. Збереглися два синодики (Киево-Микільського і Межигірського монастирів), у котрих записаний рід М. Ілляшенка⁸.

Нині в Інституті української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України готується до видання унікальний

⁵ Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича... С. 879–885.

⁶ Модзалевский В. Л. Малороссийский родословник. Киев, 1910. Т. 2. С. 204–205.

⁷ Універсали Івана Мазепа (1687–1709) / упоряд.: І. Бутич, В. Ринсевич; ред. кол.: П. Сохань (гол.), Г. Борjak, В. Брехуненко [та ін.]; НАН України. Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Наукове т-во ім. Шевченка; Центральний держ. іст. архів України. Ч. II. Київ; Львів: НТШ, 2006. 799 с. (Універсали українських гетьманів. Серія I). С. 317.

⁸ Кривошея В. В. Козацька старшина Гетьманщини... С. 383.

архів компанійського⁹ (охочекомонного) полковника Іллі Новицького (бл. 1630–1704). Це – 6 рукописних томів, у яких відклалися листи, адресовані йому гетьманами І. Самойловичем (50 листів), І. Мазепою (бл. 200 листів), полковниками й сотниками тощо. Важливою частиною цього джерельного комплексу є листи М. Ілляшенка, які вперше вводяться до наукового обігу на сторінках «Архівів України» (всього 49 за 1676–1689 рр.: 1676 р. – 1 лист, 1679 р. – 1, 1680 р. – 7, 1681 р. – 15, 1682 р. – 3, 1683 р. – 7, 1684 р. – 1, 1685 р. – 7, 1686 р. – 5, 1688 р. – 1, 1689 р. – 1). Ще 2 листи 1682 р. і 1686 р. (№ 27, 45) були адресовані відповідно компанійському сотнику Конотопу і пирятинському сотнику Власу Семашку. У першому з них йдеться про заборону переходити за Дніпро (тодішній кордон із Річчю Посполитою) на Правобережну Україну (хіба що на заготівлю дров). У другому – про заготівлю провіанту (борошна і «лигомин», тобто лагоминків – фруктів, солодошів тощо) згідно з наказом гетьмана.

Отже, згадуваний перший лист М. Ілляшенка до І. Новицького є суто приватним, чим відрізняється від основної маси послань, в яких приватні моменти (вітання з Різдом Христовим, Великим Постом (Чотиридесятицею), Великоднем тощо) займають другорядне місце. Так, у листі за квітень 1682 р. (№ 26) міститься побажання зустріти Великдень у Батурині. Подібних листів є кілька, і це дозволяє зробити припущення про ближчі, ніж звичайно, відносини М. Ілляшенка з І. Новицьким.

У листі № 6 від 20(10) січня 1680 р. М. Ілляшенко вибачається, що не зустрівся з І. Новицьким на весіллі своїх сина чи доньки у Лохвиці, бо І. Новицького чомусь не запросили сваха та лохвицький протопоп (сват?) і запрошує на весільний акт («акт... веселный в дум мой прибути»). На жаль, не говориться, кого з дітей стосувався цей «акт», ймовірно, однієї з його доньок.

У іншому, суто приватному, листі від 24(14) січня 1681 р. (№ 12) М. Ілляшенко виправдовується за нібито завдану І. Новицькому на «погулянні» (різдвяному?) у Мгарському монастирі образу і пояснює це наклепом недоброзичливців. У листі, написаному в березні 1681 р. (№ 16), М. Ілляшенко сповіщає І. Новицького про надіслання йому дарунку – «ситниц двадцет, селедцов двадцет и барилце пива», також дарунку й осавулу команійців Івану Максимовичу (Рубану). У ділових листах того ж часу (№№ 18, 20, 29, 31) М. Ілляшенко пише до І. Новицького про його справу з орендою шинків у сотенних центрах – Глинську й Снітині, скарги чигириндібровців і снітинців на дорожнечу горілки, яку продавали у шинках І. Новицького.

⁹ Компанійські полки (охотницькі) – вільнонаймані полки Гетьманщини, створені в 60–70-х роках XVII ст. Поділялися на охочекомонні та охоче піхотні. Бойові дії вели пішими, використовували коней лише іноді для пересування.

У листі за 1679 р. (№ 2) міститься подяка за прислання відомості про події в Яблуневі – сотенному центрі Лубенського полку, викликані ворожим нападом. Цю відомість М. Ілляшенко переслав гетьману, а також полковникам: гадяцькому (Михайло Василевич) й миргородському (Павло Апостол). Пізніше, у 1681 р., він сповіщав І. Новицького про новину, здобуту від полоненого чемериса про можливий напад козаків Юрія Хмельницького і ординців на Лівобережжя (№ 15).

У листах за січень 1680 р. (№ 3, 4) йдеться про одну з гострих проблем, яка турбувала М. Ілляшенка: скарги на дії охочокомонних козаків полку І. Новицького. Тут варто сказати, що останній в часи гетьманатів І. Самойловича й І. Мазепи очолював прикордонну службу Гетьманщини на південному напрямку, а Лубенщина була чи не головним місцем зимових квартир козаків-найманців. Ці компанії нерідко конфліктували з місцевими жителями, вимагали більшого понад «устав» (усталені норми) провіанту, грошей, навіть чинили насильства, і І. Новицький часом був не в змозі приборкати цю анархію. Так і цього разу М. Ілляшенку двічі скаржилася наприкінці 1679 р. старшина Пирятинської й Чорнухинської сотень, а він у свою чергу у січні 1680 р. просив І. Новицького вжити необхідних заходів. У наступних листах цього часу (№ 5) йдеться про нові скарги на компанійців і сплату грошей за оренду через компанійського сотника Конотопа. Тут згадується й Хоружівка – село, яке знаходиться нині у складі Оржицького р-ну. Прикметно, що цього листа, як і ряд інших, було створено в Ромнах, що може свідчити про особливе тяжіння до цього міста М. Ілляшенка.

У січні 1680 р. (№ 8, 10) М. Ілляшенко сповіщав про наскок ординців і послання розвідки проти них. У листі № 11 йдеться про раціональне розташування компанійців і поставленні їх частини в Лукомлі – сотенному місті Лубенського полку, а у листі № 13 – і про постачання їх провіантом.

У листах кінця січня-лютого 1680 р. М. Ілляшенко порушує ті ж самі питання щодо утримання компанійців (№ 14), схвалює рішення І. Новицького поставити 50 козаків у Чигириндіброві, сповіщає про заготівлю дерева для І. Новицького (№ 13), причому говорить про очікування прибуття в Ромни гадяцького полковника Василевича і намір зустрітися з І. Новицьким у Лохвиці (№ 14).

У листах 1680 та 1683–1685 рр. (№ 9, 23, 32, 36, 39) М. Ілляшенко знову скаржиться І. Новицькому на здирства і насильства компанійців. Цей сюжет чи не основний в листах першого. Також дякує йому за вчинення перепису компанійців (№ 17), закликає карати порушників (№ 22), повідомляє про розташування компанійців у містах і селах (№ 19, 24, 30, 33, 34, 35, 40, 42, 46, 47) та постачання їх провіантом і сіном (№ 21, 41, 43, 44, 45, 48), розбирає якусь справу щодо слів лубенського сотника (№ 38).

У листі 1682 р. (№ 25) міститься дещо нестандартна звістка не про насильства компанійців над місцевими жителями, а навпаки: лукомський сотник Барабашенко вкрав у компанійця Миколая Сербина коня. Злочин було викрито, а суд у Ромнах у присутності М. Ілляшенка присудив винуватцю сплатити штраф. Тут важливо, що ім'я цього сотника вперше зустрічається в джерелах.

У розгорнутому листі березня 1683 р. (№ 28) М. Ілляшенко подає цікаві відомості про лист гетьмана І. Самойловича, пересланий йому гадяцьким полковником Василевичем і про те, що його гонець на власні очі бачив дуже хворого гетьманича Григорія та його лікарів. Звичайно, особливих підстав сумніватися в правдивості свідчень гінця не доводиться. Але все ж, на наш погляд, він помилився: назвав гетьманича Семена, який дійсно хворів і помер у 1685 р., Григорієм. Про цю смерть гетьманича начебто й говориться в листі № 37.

Особливе зацікавлення викликає розгорнутий лист від 26 лютого 1689 р., написаний у Ромнах (№ 49). Справа не тільки у змісті: у листі йдеться, як і в ряді інших, про розташування компанійців на квартирах і підготовку до військового походу (Другого Кримського?). Справа в тому, що М. Ілляшенко підписаний як лубенський полковник! Між тим, після його відставки у 1687 р. на цій посаді побували Григорій Гамалія (липень 1687) і Яким Головченко (1688), після чого полковничий пернач¹⁰ опинився в руках Леонтія Свічки (1688–1699). Чи це нова й коротка невідома каденція М. Ілляшенка? Чи може каденція його як наказного полковника, а писар забув це уточнення написати? На ці питання поки що відповідей немає, але сподіваємося, що подальші архівні пошуки дозволять їх знайти.

Зазначимо, що при археографічному опрацюванні документів ми використали правила публікації українських текстів XVII–XVIII ст., розроблені Ярославом Дзирою¹¹, із незначними поправками. Квадратними дужками [...] показані пропуски в тексті, а знаком (...) – нерозбірливі слова, які не вдалося прочитати.

№ 1

1676 р., травня 31(21). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького із запрошенням на весілля у Лохвиці

Мсци пне полковнику комонний, велце мні мсци пне брате.

Братерскую мою в. мсти мсци пану залецивши приязнь, вшеляких счасливостей и доброго од Гда Бга здоровья зичачи, ознаймую, иж естем барзо жа-

¹⁰ Тут – різновид булави, що являла собою металеву головку з гострими виступами, насаджену на держално.

¹¹ Дзира Я. Вступ // Літопис Самовидця / вид. підготував Я. І. Дзира. Київ: «Наукова думка», 1971. С. 39–42.

лосним того, же не подлуг моеї самої сталос: хотиже в. мстной бытности под час веселя, в Лохвици одправуючогося, не оглядаем, а то сталося в тим моя безпечност, жем особливе от себе в. мс., мсци пна брата, через писмо не просил, сподіваючися на пні сватовую и на отца протопопу лохвицкого, же они от себе до Лохвици в. мс. м. пна запросят. А же так сталося, же мене в тим обезпечено и порозуміваю вашу братерскую ку собі мисл, ижбы то за моим власним радініем так тое учинилося. Чого велце жалую и на самого себе мовлю, же на людей обезпечатися не треба. Еднак в. мс., мс. пн. брат, не порозуміваючи на нас в тим якою мислю розсудително вибачити рачте братерско в. мс., моего мсци пна, брата и зичливого приятеля прошу. А счо зичилисмо з в. мстю мсци паном в Лубнях нинешних свят зехавъшися, где о чом розмовити цілое мое з Лохвиці в Лубні їхати было намірение, тилко ж за нікотрею відомостю, з Батурина завзятою, до господи вернемся. Еднак иньшому и незабавному часові тое одложивши, на себе час и повторе вибаченное братерское ваше любові просячи, оной себе навсегда поліцаю и застаю в. мсти и пну всего добра зичливий приятел и брат Максим Иляшенко, полковник Войска их црского прес. влчства Запорозкого лубенский.

Дан з Ромна мая 21 1676 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14200. Оригінал.

№ 2

1679 р., лютого 23 (13). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького із висловленням вдячності за надану інформацію

Мні велце ласкавий мосці пане полковнику комонный, велце мні мосці пне и брате.

За ознайменне відомости о Яблунуву¹ и що ся там с тими яблоновскими людьми через неприятеля діяло, дякую в. мсти любо непотішно так нам чути, яко и им діялос. Однак нехай не нас, але на свое глупство тые люде нарікают. Которую відомост ораз до ясневелможного его мл. пна гетмана, от обох н[...] наймуючи послалем. Также и паном полковником гадяцк[ому] и миргородскому², ознаймилем відомост зас з Гороши[на]³, от Андрія высланного в. млстиного до мене з Лукомля⁴ [...]на. Который то лист его до в. мсти, м. мс. пна, посы[лаю]. То в. мсти, м. мс. пну, ознаймивши, звиклой мя [...прия]телской полецаю ласце, застаючи в. мсти, м. мс. пну, всего добра цале зычливым пр-

¹ Яблунів – сотенний центр Лубенського полку у другій половині XVII ст. Нині – село Яблунівка Прилуцького р-ну Чернігівської обл.

² Йдеться про гадяцького полковника у 1678–1704 рр. Михайла Васильовича і миргородського полковника у 1672–1676, 1676–1683 рр. Павла Апостола.

³ Горошин – сотенне місто Лубенського полку у другій половині XVII ст. Нині – село Горошине на лівому боці р. Сула Кременчуцького р-ну Полтавської обл.

⁴ Лукомль – сотенний центр Лубенського полку у другій половині XVII ст. Нині – село Лукім'я Лубенського р-ну Полтавської обл.

телем и рад служит Максим Иляшенко, полковник Войска его црского пресвітлого величества Запорозского лубенский.

Дан з Лукомля 13 февраля 1679.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14185. Оригінал*⁵.

№ 3

1680 р., січня 7 (1679, грудня 28). – Лист М Ілляшенка до І. Новицького зі скаргою на свавілля компанійців

Мосці пне полковнику комонный, велце мой мс. пне брате и пр[ия]телю. Знаменитою урочистостю, Нарождением Збавителя нашего [...]чекання в. мсти, м. мс. пна, ктратолюю, жебыс в. мс. [...]впе]ред ровных сым урочистостей фалєбных прид[...] успехах в позный вік щасливе дочекивал неотправ[...]. Приехавши до мене, старшина чорнуска и перятинская [...]лежитым под час сых свят поклоном жалосную [...] полку в. мстиного комонного в Чорнухах⁶ и в Перятині⁷ наст[...] пропонували жалобу, же оные козаки комонные вых[...] тилко що грошми над звычай мимо уставу, але и ликгом[ины...]поросятми, гусми и курами в господарюв бідних побрал[и...] над уставу болше не хотіли дати, таковых наобушили[...]ко, що сіна к оброку заказали господарюм, щобы до Лохвиці[возили. Але чого вже и барзо неслухно над звычай вымышляли [...] ярыну и цибулю, туди ж до Лохвици приказали возыт [...] бідние, боячыс обухов, мусіли повіза (?) возити. А кгда [...] о том помененная старшина дала відати, тым барзі з дивы[...] чи вже бы то тому козакові, который в Лохвиці на господі заста[вал...], тот господар дров зборонял або его с теплой выгонял. Але п[...] для того таковыє вымысли починали, жебы грошми добрый д[...] взяли, якож повіда, так над устав и над звычай вчинили. Зач[им...] в.мс., м. мс. пну, оному своему козацтву в Чорнухах и Перяти[ні] [...]бу]дучим зганыти, жебы оны юж болше тых и звычайных вымыслов бідным не важилис чинити и утяжати, велце в. мсти, м. мс. пна, [...] звыклой ласце братерской пилно полецаю. Зостаюся в. мсти, м. мс. пну, всего добра цале з[ичливим] приятелем и рад служу

Максим Иляшенко, полковник Войска их ц[рского] пресвітлого величества Запорозского лубенский.

З Лубен, декабра 28 1679.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14182. Оригінал*.

№ 4

1680 р., січня 10 (1679, грудня 31). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького зі скаргою на свавілля компанійців

Мосці пне полковнику комонный, велце мой мс. пне брате и пртелю.

Яком з давных часов в плонных словах не кохалемся, и оным не вірилем, так и на сей час любо мні о чом и многие уши набывают, еднєк певности не

⁵ Тут і далі зірочкою (*) позначено, що документ пошкоджений.

⁶ Чорнухи – сотенне місто Лубенського полку у другій пол. XVII ст. Нині – смт Лубенського р-ну Полтавської обл.

⁷ Пирятин – сотенне місто Лубенського полку у другій пол. XVII ст. Нині – центр Пирятинського р-ну Полтавської обл.

взявши, не поїмаю віри. Але кгда старшина перятинская, то ест пн асавул полковый з сотником, из войтом черноуским, тож з курінскою старшиною до мене пришедши, которым ест кому віру дати, людей нікотрых на довод постановивши, прекладали мні жалобу. Мусилем на подвокротную жалобу не до кого иного, тылко до в. мсти, м. мс. пна, подвокротне писати, ознаймуючи в. мсти, м. мс. пну, же товариство полку в. мсти, м.м. пна, над слушност и уставу в людей тамошних много речий, яко в тих первых писмах специфіковалос, позабিরали. А любо теж поважние особы мні о том дали знати и прекладали скаргу. Еднак так далеце оным, не даючи віри, а особливе на листовную афектацию в. мсти, м. мс. пна, значного особу от боку моего в тые города помененние для выведения инквизицией зсылаю. Давши оному науку, жебы под сумленем тых людсй, в которых бы міло товариство комонного полку так много, яко мні дано знати позабирати, питаючис о том реестровал. А що в. мс., м. мс. пан, рачите в своем писмі до мене спіціфировати, жебы нам з в. мстю, моим мс. паном, за узнаннем межи полчанами нашими неназков (?) до нелюбви приходити, того я себї не зычу и не дай Бже. Леч яко пред тим з в. мстю, моим м. паном, зоставалем у звязку братерском, так в потомние часы естем готовым и поволным. А міли бы з полку моего тые горожане проступными быти и того не довести, а нас тыми расколами зводити, певне не узнают фолкги. Чого и по в. мсти, м. мс. пну, не вонтплю, если стороны в. м. мстиного его товариства проступок покажется, так розумію, же и в. мс. им не пофолкгует. А нам их несназков не лічити в почет в звыклой братерской з в. мстю, м. мс. паном, зоставати любві. Которой мя пилно з поволностю моею полецаю зостаючи в. мсти, м. мс. пану, всего добра цале зичливым пртелем и рад. служу.

Максим Иляшенко, полковник Войска црского пресвітлого величества Запорозкого лубенский.

3 Лубен декабра 31 1679.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14203. Оригінал.

№ 5

1680 р., січня 12 (2). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького з повідомленням про сплату роменської рати⁸ і зі скаргою на свавілля компанійців

Мсці пане полковнику комонный, велце мні мсці пане и брате.

Скоро пан Конотоп до нас прибув, так зараз войта роменского з двома тысячами грошми раты роменское до в. мс. [...дня] вчорайшего виправилисмо, а пана сотника Конотоп[а...] тих двохсот золотых задержалисмо в себ[е...]. То тие двісті золотих з Хоружовки от его млсти [...], що час сподіваємося, бо умисного посланца послалисмо. [...]зут зараз умисним козаком до в. мстей одошлемо, а пан [...] не чекаючи отезду до в. мос., за котрим вслід от[...]будут. Курінчане зас на товариство полку в. мс., ко[орые] били на станції, через писмо до нас скаржатся, же за [...] пшеничную и за рибу в тамошних людей грабежем побрали л[...], а що належало по указу добродія ясневелможного его млсти пана гетмана борошно все, яко их реестр опіваєт, з инши[ми] річачи тому товариству вистатчыли. Которие и реестри в. м. [...] посилаю. Прето прошу велце в. мс., млс пана брата, розкажи [...] тому товариству тот грабіж

⁸ Рата – (заст.) частина орендної плати або термін сплати боргу.

курінчаном вернуты, за кото[рую] учиност естем готов в. мс. завдячыты, яко зычливий в. мс., м. мс. пану, брату всего доброго пртел брат и рад служит Максим Иляшенко, полковник Войска его црского пресвіт[лого] влчства Запор[озкого] лубенский.

З Ромна, ян[вара] 2 1680 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14184. Оригінал.*

№ 6

1680 р., січня 20 (10). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького із запрошенням на весілля

Мсці пн. Новицкий, велце мой мсці пане, зичливий приятелю и брате.

На аффектацию мою хтій в. мс., муй мсці пан, не отмовляя на акт столбливий веселный в дум мой прибути, а т[от] акт даст ли Пн Бг дочекати, неделі прийдучое, ан[уария...] осмогонадцят будет ся зачинати. Только велце [в. мс.], моего мсцівого пна, упрошаю: рач прозбі моей д[ати] у себе місце на тот термін заложоний не буду (?) ніякими експедиціями отмовлений. В дому моем пое[...]леби приїзду в. м., моего мсцівого пна, тішилем. Где в гуляню веселном помислние и щасливие межи соб[ою...] поносити будемо утіхи. Змилуйся в. мс., муй мсці [пан], третьей моей инстанції убогой не отмовляйся. По-четверте, [по]-десяте в. мс., м. мс. пана, упрошуючи, неотм[інной] братерской ласце полецаюся в. мс., моего мсцівого пна, во всем зичливий прия[тел] и рад служить Максим Иляшенко, полко[вник] Войска его црского пресвіт[лого] влчства Запорозкого лу[бенский].

З Ромна анауария 10 1680 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14177. Оригінал.

№ 7

1680 р., січня 26 (16). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо провіанту для компанійців

Мсці пне полковнику комонний, велце мні мсці пане и брате.

Рачыш в. мс. мс. пан писати до нас, жадаючы о лист до Лубен и до Ператина и Чорнух о уставу борошенную товариству. Теды тогдіж разом з лохвицким и глинским от нас писмом, особливе до Сенчы⁹, до Лубен и до Лукомля еден, другий до Чорнух и до Піратина універсал через лохвицкого Стуйчика (?), которий до нас рыбу привозит, одослалисмо. Кажы в. мс. того Стуйчика (?) зыскати и о тих універсалах опитати. Так розумію, же тые універсали до сих час в тих городах ест. О том в. мс., м. мс. пану, ознаймивши, звиклюю мою офірую зичливост, яко во всем застаючи в. мс. мс. пану всего добра зычливим пртелем и братом Максим Иляшенко, полковник Войска его црского пресвітлого влчства Запор[озкого] лубенский.

Дат з Ромна анауар[ия] 1680 16 дня.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14176. Оригінал.

⁹ Сенча – сотенний центр Лубенського полку у XVII ст. Нині – село Миргородського р-ну Полтавської обл.

№ 8

1680 р., січня¹⁰. – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо узгоджених дій проти ординців

Мосці пне полковнику комонный, велце м. мс. пне и брате.

Же в. мс., м. мс. пан, рачит мя так о вторгненню неприяте[ля...] к Ніжинском вторгнувши, орда покрасовали, увідомля[ю] в. мл., м. мс. пан, рачили до мене ясневелможного его мл. [пана гетмана], який нам его мс. ординанс переслати рачит и мене [...] субмітується. Велце за то в. мсти, м. мс. пну, брат[у...] в. мс., м. мс. пан, от его мл. пна гетмана на письмо свое [рач]те и мене в. мс. рachte увідомити, велце прошу. А що рачит мя поражати, же слушная [...] нам з полками н[ашими...] скупившись, ку Перятину вступити, и о вторгненню не[приятеля], запобігаючи его импрезам, оттол з Перятина чинити [...] зле бы и то было, ежелибысмо відали мерне (?): куды свое поганское міет намірение. Але то уваж[...] мы и туда ку Перятину вступимо, а тот неприятел чого [...] міл бы в сые города Сулою ку Лубням усунутися, то оттол не[...] тол]ко оному нам встрент давати. Того нам обавлятис, абы тут не схотіл в понадсулние города и села вторгнути. А хочай в Перятин полк вторгнет, то нам тож з Перятина через тот степ далеко рату[ва]ти, до уваги в. мсти подаю. В том як увага и поважный указ [...] ясневелможного его млсти пна гетмана, о чом в. мс. рачил послати [...] овшем я переставати готов естем. Лист зас от наказного моего з Гр[...] до мене пересланный о неприятелском обороті, для прочитання [в. м.], м. мс. пна, посылаю и себе звыклой ласце братерской мя полецаю, будучи завше в. мсти, м. мс. пну, всего добра цале [зичли]вый при-ят[ел] и рад сл[ужит].

Максим Иляшенко, полковник Войска [их царского] пресвітлого величества Запор[озкого] лубенс[кий].

З Лубен ануар[ия] 1680.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14179. Оригінал.*

№ 9

1680 р., березня 10 (лютого 28). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького зі скаргою на свавілля компанійців

Мсці пане полковнику комонный, велце мой мсці пане и брате.

Приехавши до мене лукомці, жаловалися на тое [...товариство] застаючое. Гди мовит пришли з войска, золотих [...] взяли, а над уставу им не треба било, толко гр[...]. Прошу в. мс., моего мсцівого пана, розпиши св[...] увес полк, нехай не ваятася видирства и вимислов [...] чинити, бо если утиск людем будет за [...], то болшей не терпячи, мушу ознаймовати о [тако]вих видирствах ясневелможному его мл. п[ану] гетману. Гдиг и так межи людми що раз[...] порідоується (!), а не с чого иншого, толко за вимаганем мим[о] уставу датков. Змилуйся, упомени в. мс. мсці пан [...] товариство свое, жеби скромніше ся обходили. По трете [...в. мс.], моего мсцівого пана, о тое жадаючи, братерской ласці полецаю.

¹⁰ Число не зазначене.

В. мс, моего мсцівого пана, во всем зичливий приятел и рад служит Максим Иляшенко, полковник Войска его црского пресвітлого влчства Зап[орозского] лубенский.

З Ромен, февраля 28 1680 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14183. Оригінал.*

№ 10

1681 р., січня 15 (5). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького з інформацією про дії ординців

Мосці пне полковнику комонный, велце мой мс. пане и любый брате.

Любо відомостей на сей час так далеце певних о оборотах неприятельских в себе не міємо, еднак приехал наш лубенский сторож з Ирклієва¹¹ з писмом, в котором пишут оттол ознаймуючи, якобы шлях татарский свіжо мимо Домонтов¹² второваный виділи. Для чого з умыслу двох козаков лукомских, а третого лубенского сторожа на всю ноч до Ирклієва послалем. Скоро певност завозму, того ж часу и в. мсти, моему мс. пну, ознаймити обещаю, а на сей час звыклой мя братерской полежаю ласце, застаючи в. мсти, моему мс. пану, назавше всего добра цале зычливым приятелем и рад служу Максим Иляшенко, полковник Войска его црского пресвітлаго величества Запорозского лубенский.

З Лубен ануар[рия] 5 1681.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14215. Оригінал.

№ 11

1681 р., січня 16 (6). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького про розташування компанійців на зимових квартирах

Мосці пне полковнику комонный, велце мой мосці пне брате.

Под свідомом то в. мсти, моего мс. пна, же лубенским обывателем взглядом двох полков войска, в едном городі застаючого, міет быти з докукою. А що наибольшая в сінах и в дровах и у них¹³ потребах мусит быти ущербок. Теды взглядом тое людем долегливостей рачте в. мс., мой мс. пан, едной своего комонного полку сотні, меновите которая пришла з Миргородского полку з паном Лагодою, казат до Лукомля до якого часу вступити. Велце прошу, бо кгдаж Лукомля едно же от Лубен неподалеце, а до того же и наперед нас тот городок положенням, часу оказии любо нам до их або вам до нас вступити не дорожно. А лубенским обывателем отуху мало трохи подамо. Повторе в. мсти м. мс. пна упросивши, звыклой мя полежаю з услугами моїми приязны.

З Лубен ануария 6 1681.

В. мсти, моему мс. пну, всего добра назавше цале зычливий приятел и поволный до услуг Максим Иляшенко, полковник Войска его црского пресвітлого величества Запорозского лубенский.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14190. Оригінал.

¹¹ Іркліїв – сучасне село Золотоніського р-ну Черкаської обл.

¹² Домонтів – сучасне село Золотоніського р-ну Черкаської обл.

¹³ Возможно, у «иных».

№ 12

1681 р., січня 24 (14). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького із запевненням у дружніх намірах

Мсци пане полковнику комонный, мні велце мсци пане ласкавий пртлю и брате.

Скоро за прибытем пана писара нашого полкового ку Лубням, так ораз докладает мні тое, же в. мсть., мой мсци пан и брат барзо естес на мене жалосным. Якобы зас под час бытности нашой в мнстыру неслухными словами в. мсти, моего мсци пана и брата, мів обносити и дорекати. И то Бгом моим свідчуся, же з нас такіі плонныі слова на в. мсти, моего мсци пана, не могли выходити. Хтос то завидуючи любові вашой братерской и хотячи оную розервати, опачне в. мсти, моему мсци пану и брату, мене удав так розумію. Если бы там о нашем погуляню мів счож колвек неслухного на в. мсти мовити, теды бы який же колвек товариш ваш мог бы ся тому приглядіти, але то истинную самую правду пишу, же того неслухного не вымовлялем, але и на умысли не мілем. А так цілком, як прежних часов была наша неразервана братерская любов, а однак и тепер миле жадаю собі и стараюся о тое, жебы наша приязнь не была розірвана. И даст Бг очевисто обачимося з в. мстю, моим мсци паном и братом. То если мні того хто дознает, хиба тилко тым в. мсти, моего мсци пана и брата, розгнивалем, же мовилем, счо и лохвичане в. мсти мні описали били о любов братерскую и повторе велце жадаючи. Которой и себе самого поліцаю мя, будучи назавше в. мсти, м. мс. пану и брату, всего добра жич[ливий] пртль и брат Максим Иляшенко, полковник Войска его црского прес[вітлого] влчства Запорозского лубенский.

[З Лу]бен 14 ануария 1681 року.

Так мовлю в. мс. пану брату моему: если бым так неслухне на в. мс. говорилем, то собі причытаю за неправду, але и тот неправдивий члвк, который невинне мене в. мс. обмовил».

ІР НБУВ. Ф. II. № 14229. Оригінал.

№ 13

1681 р., січня 30 (20). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького про розташування компанійців на зимових квартирах та постачання їх провіантом

Мсци пане полковнику комонный, велце мні ласкавий пртлю и брате.

Была вперед на тум ясневелможного его млсти пана гетмана, добродія нашего, воля, жебы все товариство полку в. мстиного понад берегом дніпровым, по городках для перестороги стануло. Еднак знову велможний добродій тыі своїх замыслы первыі оставивши, на тум перестал, о чом я по двакротне писал або и к в. мсти, м. м. пану и брату, ознаймуючи о воли панской, которую мні его млст добродій наш устне злецил. Еслис уже в. мсть послал человека пятдесят в Чигириндуброву¹⁴, то барзо тое в. мст., м. мс. пан и брат, добре учинил, за счо и я велце дякую. О тое еднак в. мсти, м. мс. пана и брата, покорне

¹⁴ Чигириндіброва – сотений центр Лубенського полку у другій половині XVII ст. Нині не існує, затоплене водами Кременчуцького водосховища.

прошу: хоті все товариство польку свого писмами своїми обослати, упоминаючи оних, жебы так в грошовых датков, яко и в оброках, у людей наддар¹⁵ не вымагали. Тилко тое зачум (?) есть установка панская и тое ознаямую в. мсти, м. мс. пану, можеш о тих же упоминальных писмах своих товариству доложити, жебы з городув оным люде сінув для коней их не возили, тилко так на тое даю мое позволение. Где и в котором городі товариство в. мстино скуплено есть, то хороше (?) здамися так было, жебы сами собі сіна в полях промышляли. А тое сіно здалобся для их же коней, як знову кожен по своих становисках станут. Дерево ваше выготованное приказалем атаману снитинскому писмом моим, жебы ораз назначонное місце все перевезено было, на счо и письмо мое в. мсти, м. мс. пану, посилаю. Стороны коня венсацкого (?), о котором и мы знаемо, тот не здастся пану полковникови гадяцкому. Тое все в. мсти, м. мс. пану и милому брату, на писмі моєм подавши, зичу от Гсда Бга доброго здоровья.

В. мсти, м. мс. пану и брату всего добра цале жичливий пртел и рад служу Максим Иляшенко, полковник Войска его црского пресвітлого влчства Запорозского лубенский.

З Ромна 20 иануария 1681 року».

ІР НБУВ. Ф. II. № 14211. Оригінал.

№ 14

1681 р., лютого 7 (січня 28). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького про постачання компанійців провіантом і запрошення на розмову в Лохвиці

Мсци пане полковнику комонный, велце мні ласкавий пртлю и брате.

За повиншоване с такой нашої належной з Батурина дорога и за обеслане відомостей, любо и не барзо потішних, за счо велце в. мсти, моему мсци пану и брату, дякую. Еднак любо и вчорайшого дня указ велможного его млсти пана гетмана добродія нашего в. мсти, моему мсци пану и брату, ознаявалося, зачим и тепер писмом моим повторяю. Розумію, же в такому ділу писмами моїми не буду уприкроним тых подуфалых людей человека пядесят. Слушне бы на скором часі оным з своим борошном и оброком в Чигириндуброву выпровадати и я бым по указу панским, не чекаючи неділи прийдучої в Ромні, але его млсти пана Михайла Василевича, полковника гадяцкого. Очекиваю его счасливого приїзду и хочу оног счасливе в дорогу назначоную з Ромна выпровадити и, скоро опровадивши, не омешкаю и я в Лубні поспішити. И даст Бг за прибытем моим ку Лохвици обширней очевисто з в. мс., моим мсци паном и братом, розговоримо. А на сей час от Гсда Бга здоровья доброго в. мсти, м. мс. пану, міти жичу, яко и назавше зостаю в. мсти, м. мс. пану и брату, всего добра жичливый пртл и рад служу.

Максим Иляшенко, полковник Войска его црского прес[вітлого] влчства Запорозского лубенский.

З Ромна 28 д. иануар[ия] 1681 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14212. Оригінал.

¹⁵ Має бути «надер», тобто, *надто*.

№ 15

1681 р., лютого 15 (5). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького про можливий напад козаків Ю. Хмельницького на прикордонні міста Лівобічної Гетьманщини

Мсци пане полковнику комонный, велце мні ласкавий пртлю и брате.

Поневаж в. мс. мсци пан для обереження тих крайных городов у полку моем, а власне зрозумівшыся з того взятого чемериса мови, который твердыл свою мову, же Хмелныченко послал Гречку по орду. Которое власне остатное сее зімної дороги под городаы крайные треба сподіватися вторгненем для облову людского. Сам в. мс. з товариством своїм до Лукомля з Лохвици рушыл, то увага самая в. мс., м. мсци пана, брата добродия справала, бо в том и добродій велможный его млст пан гетман мовил, же под час сеи остатне[й] дороги потреба охочое полку в. мс. мсци пана товариство в тых крайных городах міты, за що в. мс. м. мсци пану брату велце дякую и прошу братерско, якие відомости мітимете, з ласки братерской ознаймити и нам рачте. А що сторони сотні тоєї з полку Миргородского в Лубнях застаючое, с полку в. мс. писалем до добродія, просячи взглядом недостатку сінов, жебы позволил до Хорола зыйти. Якая будет панская воля ознаймити в. мс., м. мс пану брату, не омешкаю, а на сей час зычу в. мс. доброго зо всім товариством от Гсда Бга здоровья, яко в. мс., м. мс. пан, зычливий всего доброго пртл брат и рад служу Максим Иляшенко, полковник Войска его црского пресвітлого влчства Запороз[кий] лубенский.

З Ромна феврал[я] 5 д. 1681 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14202. Оригінал.

№ 16

1681 р., березня 11 (лютого 28). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького із проханням прийняти подарунки

Мосці пне полковнику комонный, велце мой мс. пне любый брате.

Не міючи на сей час так далеце в. мсти, м. м. пну, чим прислужитис тылко хліба в. мсти, м. мс. пна, и всего доброго зычачи, тым в. мсти, м. мс. пна, хлібом витаю, меновите ситниц двадцет, селедцов двадцет и барилце пива в. мсти, моего мс. пна, и любого брата обсылаю. А пну асаулови в. мстиному полковому ситниц десят и оселедцов десят посылаю. А нім даст Бг з чим болшим обмыслити, на сей час рачте в. мс., мои мс. панове, от мене ласкаве прийняти и мене в ласце своей ховати велце прошу. Которой на сей час пилно мя з поволностью услуг моих полецаю, застаючи назавше в. мсти, м. мс. пну, всего добра цале зычливим приятелем и слуга Максим Иляшенко, полковник Войска его црского пресвітлого величества Запороз[кого] лубенский.

З Лубен февруаря 28 д. 1681.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14225. Оригінал.

№ 17

1681 р., березня 15 (5). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо розгляду справи про свавілля компанійців

Мосці пне полковнику комонный, велце мой мс. пне и любый брате.

Же в. мс., м. мс. пан, двох товариства комонного полку, то ест пана Вонсацкого и пана Лаврентого, писара для зревывдовання справедлівішого, як много по городам комонное товариство на станціях застаючи, над слушност чи теж самого указанного выкту побрали, в полк мой того досмотрітися и зревывдовати рачил вислати. Барзо то в. мс., мос. мс. пан, слушне учиныл. С которыми то в. мстыми высланными и я моего высланого от боку своего товарища лубенского в городаи послалем. Приказавши оному, абы посполу з высланными в. мстиными тое діло по святой правді зорудовали. Як зрееструють из обох рук, тому присмотрятся певне и моюй голові и в. мстиной легше будет. А скоро оные реестра привезены будут, ораз и в. мсти, м. м. пну, оные переслати обещаю. А на сей час звыклой мя братерской ласце з поволностью услуг моих полецаю застаючи назавше в. мсти, м. м. пну, всего добра цале зычливый пртелем и слуга Максим Иляшенько, полковник Войска его црско-го пресвітлого величества Запорозкого лубенский.

3 Лубен марта 5 д. 1681».

ІР НБУВ. Ф. II. № 14218. Оригінал.

№ 18

1681 р., березня 20 (10). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо оренди шинку

Мсци пане полковнику комонный, мой мсци пане брате и ласкавий пртелею.

Афектуеш в. мс. мсци пан по мні, жебым який город в. мс. мсці пану ув арендовние шынки назычил. Теды и рад бым з душис моеі в. мс. пану брату моему узычити и поцінне, гды бы якие поединковие арендари закупали, а то городами мешчане поприймавалися до тоі аренды и трудно отніматы от городов. Еще Глинско¹⁶ не відаемо як будет: если схотят городки держаты или кому запродаати зволятся. И як запродаати схотят, то ми в. мс. мсци пану ознаймити сумму обіцуюмо и нікому иншому не попустимо кроме в. мс. того города. А на сей час звыклой братерской вашой ласце себе офірую яко в. мс., м. мс. пну, зичливый пртл брат и рад служу Максим Иляшенко, полковник Войска его црско-го пресвітлого влчства Запор[озкого] лубенский.

3 Лохвици марта 10 1681 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14224. Оригінал.

№ 19

1681 р., березня 24 (14). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького про пересилання гетьманського листа

Мсци пане полковнику комонный, велце мні ласкавий пртлю и брате.

Писав до мене велможност его млст пан гетман, добродій наш, жебы в. мст. од побережных городкув с полком своих знову по городах свое товариство расположил. И так подлуг писма панского, як ест в писмі панском выражено, роскажи в. мст., м. м. пан и брат, товариству своему на станциях

¹⁶ Глинськ – сотенний центр Лубенського полку у другій половині XVII ст. Нині – село Глинське Полтавського р-ну Полтавської обл.

без жадных вымыслов zostавати. Которое письмо, слово в слово переписавши, тут же при моем листи в. мсти одсылаю. Тым в. мсти, м. м. пана и брата, увідомивши, застаю жичливым, будучи в. мсти, м. м. пану и брату, добра жичливый пртл и рад служит Максим Иляшенко, полковник Войска его црского прес[вітлого] влчства Запор[озкого] лубенский.

З Ромна 14 д. марта 1681 року¹⁷.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14226. Оригінал.

№ 20

1681 р., березня 24 (14). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо горілкової оренди.

Мсци пане полковнику комонный, велце мні ласкавый пртелю и брате.

Перед писалис мы к в. мсти, м. м. пану и брату, ознаймуючи о аренді глинской, которую цілком хотілем в. мсти, м. м. пану и брату, вручити. А же месчане сами глинские не запрадаючи в поединковыи руки, оную аренду містом взяли. Од которых трудно (як в. мст, м. м. пан и брат, відаеш) одривати. Зачим ражу в. мсти пртлю моему и упевняю: як будете поворот (дай Бже счастливый о[д] Дніпра в городі наши) міти, хотіл в Лукомлю увідомитися, ежели сами месчане не схотіли бы містом аренду держати и міли бы кому ж колвек о поединковыи руки тую аренду попустити. Теды буд в. мсть, м. м. пан и брат, певен, же никому иншому, тылко в. мсти оную вручимо. Тым в. мсти, м. м. пана и брата, увідомивши, которому зичу од Гсда Бга здоровья доброго

В. мсти, м. м. пану и брату, всего добра жичливый пртль и рад служу Максим Иляшенко, полковник Войска его црского прес[вітлого] влчства Запорозкого лубенский.

[З Ро]мна 14 марта 1681 року¹⁸.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14239. Оригінал.

№ 21

1681 р., березня 29 (19). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького про труднощі із забезпеченням провіантом компанійців

Мсци пане полковнику комонный, велце мні мсци пне брате.

Рачыш в. мс. мсци пан ко мні писаты стороны товариства полку своего, жебым до добродія ясневелможного его млсти пана гетмана описалемся взгледом конских кормов худостей. През тые зімние часи в Иркліи застаючи хочай бы на коня по осмачци или по полосмаку свой панский указ дати зас оброков. Теды о том не труднячи пана или могу ли о тое учыниты и сами, гдыж відомо, же тепер у поле коні пустившы, на комишах ситости немного будет, а и комишы не всюды ест, много пожаром зняло в полях. Еднак, если даст Бг, сам в. мс. мсци пан з товариством на становиска у пол[к...] щасливе повернеш, устне

¹⁷ На звороті є запис: «От его мил. пана полковника лубенского 16 марта подан в Оржицю з копиею».

¹⁸ На звороті є запис: «От его милости пна полковника лубенского 16 марта в Оржицю подано».

з в. мстю мсци паном розговоримо [...] и щоб людом не было з великою прикостю, а товариству в. мстином и конем звичайною живністю постановимо, що и другий лист [...], до мене писанный о том же, на сих днях дійшов. З которого переписавшы [...], до в. мс. мсци пана для вычитаня посилаю. При том узичившы в.[м.] мсци пану от Гда Бга здоровья доброго, Оному поручаю яко в. мс., м. мс. пану брату, зычливый пртел брат и рад служу Максим Иляшенко, полковник Войска его црского пресвітлого влчства Запор[озского] лубенский.

Дат з Ромна, марта 19 1681.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14188. Оригінал*.

№ 22

1681 р., березня 30 (20). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького із попередженням щодо свавілля компанійців

Мні велце ласкавый пртелю и брате, мсци пане полковнику комонный.

Реестра раховалисмы тыі, которіи нам ис городов полку моего присланы, як много и в яком городі товариство полку в. мстиного, на станциях будучого, над установу панскую грошовым датком людей утямежали и где и в. мсти, м. мс. пну и брату, даст Бг, за прибытем вашим в Ромен, которого прибытя миле ожидаю, будут тыі реестра освідчены. Зачим тепер прошу братерско в. мсти, м. мс. пана и брата, хотій всему товариству полку своего на стано[виска] звыкльі ордынующи, приговор срокгий учинити, ж[...] з старших и менших не чинили людям вымыслами [...] о грошах неслушных датков, бо гдыж и в. мс., м. м. [пана...] ест явно, же зараз мене от велможного добродія [...]ходят, упоминальні листи, жебым того датку неслушно[го перес]терігал пилно. И повторе о тое в. мсти, м. м. пан[а] и брата миле просячи, себе самого ласце братерской мя полецаю, будучи в. мсти, м. м. пану и брату всего добра жичливый пртл и рад служу Максим Иляшенко, полковник Войска его црского прес[вітлого] влчства Запорозского лубенский.

З Ромна, 20 марта 1681 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14187. Оригінал*.

№ 23

1681 р., жовтня 30 (20). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького зі скаргою на свавілля компанійців

Мсці пане полковнику комонный, велце мні ласкавый брате и пртелю.

О тых своевольцах, которіе з полку моего до ляхов на зятяг покрутились, ознаймо вашлет (?) добродієви ясневельможному его млсти пану гетманови о их худобах порейстрованных, що з оною чыниты. Теды добродій на тое нам засилает науку, абысмы тую худобу повертали и у тых домах, що до ляхов пошли, товариство комонное полку в. мстное на станциях постановили. Теды мы, полнячы указ панский, писалисмы до городовое наше старшыны, абы товариство по тых господах поразтановляли, а худобу усю велілисмы поотдаваты. Теды прибувшы до нас з Чыгрындуброви Козма от них, там зостаючых, ознаимил нам, же пан сотник полку в. мстини, у Чыгрындуброви зостаючий,

взял тых же волов пару и якобы до в. мсти мсц. пана одослал. Зачым прошу в. мс. мсці пана: рач в. мс. и тые воли туда до той бідной одослати, которую удовою взявши, ніякойс подобно довчил и побувшы недел зо дві, зараз оную покинувши и покрутыся туди. О тое велце в. мс. братерско просячи, звиклой братерской полецаюс ласце, яко в. мс., м. мс. пану брату, во всем зычливий пртл и брат Максим Иляшенко, полковник Войска их црского прес[вітлого] влчства Запор[озкого] лубенский

З Ромна октов. 20 д. 1681 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14193. Оригінал.

№ 24

1681 р., листопада 9 (жовтня 30). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького про розташування компанійців на зимових квартирах

Мсці пане полковнику комонный, велце мні ласкавий пане брате.

Взглядом тых городков подніпровских уважилисмо[...] людом будет з до-легливостю. Кгдыбы пана осавули во[...]ного самопятаго сустентовали, о чом мы до в. мс. уже [...]с тыж[д]ен (?) як писалисмо з Михайловки¹⁹. А же пан обозни[й] полковий в Ромен прибувши, мні ознаймил, же того пис[ма...] у в. мс. от нас не было. Которое не відаю старшина ро[менская] куды одослали. Теды повторяючы о том, жадаю в. мс. [...] рач в. мс. з Чыгрындуброви тих чотирох товариства от па[на] осавула зняты. Нехай на станцию оны идут в Лохвицу [...] тры, а в Глинско еден, а пану асавулови само[у] з тых городков там на станції нехай будет sustent от в. мс. До пана осавула от себе напишыте и мы [...] до всей старшины тамошное от себе пишемо. О тое в. мс. велце жадаючы, нашу братерскую засилаемо зичливість яко в. мс., м. м. пану, зычливий всего доброго приятел и рад служит.

Максим Иляшенко, полковник Войска их црского прес[вітлого] влчства Запор[озкого] лубенский.

З Ромна октоврия 1681 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14181. Оригінал.*

№ 25

1682 р., березня 12 (2)(?). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького з вітанням із приводу Великого Посту і повідомленням про судову справу лукомського сотника

Мсци пане полковнику комонный, велце мні ласкавий мсци пане брате.

Постом святым Чотыродесятницею, в. мс., моего мсци пана брата, повиншовавши, зычу в. мс. и всему вашему домовству, абы Гспда рачыл дароваты при щасливом здоровю, а безгрішне сей святий Пост опроводити и страстем Хстовим поклонитися и тридневного з мертвих Воскресения Гспда дочекати щирим афектом в. мс., моему мсци пану брату, братерско с приявою увідомившися ми от пана обозного полкового в. мстиного, же в. мс. мсци пан до

¹⁹ Можливо, йдеться про сучасне село Михайлівку Диканського р-ну Полтавської обл.

него пишете, жебы Міколая Сербина для пилное потреби до в. мсти в Сне-тин²⁰ на ден суботний присилал. Теды ми дорозуміваючыся, же в справі з Барабашенком одного до в. мс. потреба, зачым на розказане в. мс. Миколай за одобранием листа вашого до в. мс. мсти пана едет. Межы которими справу по розказаню суду войскового ми тут, в Ромні, судыли и яко Барабашенко, сотник лукомский, по злодейску коня у себе Миколаевого, о которм и нам не ознаймовал, затаїл и опознали в него компанія, идучы тепер ко Дніпру. Так ми его повинувативши, наказалисмо Барабашенкови, абы того коня уже при собі держал, а Миколаеви талярей десят за коня, а таляр десят, як менует, накладу нагородит. О чом до нас який ест от пна суді енералного лист для вычитаня до в. мс. посылаю и себе братерской ласце полецевшы, застаю в. мс. мс. пану брату зычливым пр[иятелем] и братом Максим Иляшенко, полковник Войска его црского прсвітлого влчства Запор[озкого] лубенский.

[З Ром]на марта 2 д. 1682 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14227. Оригінал.

№ 26

1682 р., квітня 10 (березня 30). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького із повідомленням про отримання 30 талярів

Мсці пне полковнику комонный, мні велце мсти пне и зичливий пртлю.

Одебравши я талярей тридцят битих через пна обозного полкового од в. мс. мс. пна за Чегриндуброву присланих, велце приятелско чиня мое подякование, дай Бже счасливое фесту Воскресени[я] Хва дочекати и о зезде в Батурине оной урочистости еден другому миле повіншовавши. О остаток чегриндубровской належитости розмовитис персоналітер ретелній, а на сей час поволност приязни моей залецаю. Которое и естем в. мсти, м. мс. пну, всего добра зичливым приятелем Максим Иляшенко, полковник Войска его царского прес. величества Запорозкого лубенский.

В Ромні 1682 року марта дня 30.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14201. Оригінал.

№ 27

1682 р., серпня 25 (15). – Лист М. Ілляшенка до охочокомонного сотника Конотопа щодо заготівлі дров

[Мой] ласкавий пртелю [...па]не сотнику комонный.

З нашим так посланным, то ест Лавріном Манчаком, во всяком в. мс. зносітеся яко бы без вашего відома, ани один дух за Дніпр не ходил, тилко по дрова в. мс. оным по позволяйте їздити. А то власне для того, же тут за сїю стороні, як в. мсть и сам відаеш, не маеш где дров рубати. З моеи б еднак стороны ражу в. мс. хоч у повмили зо товариством где ж колвек над Дніпром стати, быле бы не в городи, якобы людям не так в долегливост было.

За тим зичу в. мс. доброго здоровья

²⁰ Снітин – сотенне місто Лубенського полку у другій половині XVII ст. Нині – село Лубенського р-ну Полтавської обл.

в. мс. жичливий пртл Максим Иляшенко, полковник Войска их црского прес[вітлого] влчства Запор[озкого] лубенский.

З Лохвици 15 августа 1682 року²¹.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14287. Оригінал.

№ 28

1683 р., березня 7 (лютого 25). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького із повідомленням про хворобу гетьманича

Мсци пане полковнику комонный, велце ласкавый мні мсци пане брате.

За повиншоване Постом святым и за узычене доброго здоровья в. мс., м. мс. пану брату, братерское мое чыню подяковане. Яко ж и мы взаем в. мс., м. мсци пана брата, тым же святым четыродневым (!) постом віншую. Который, дай Хрсте Боже, абыс вмс. мсци пан с панею своею и з милим домовством вашим в здоровю добром щасливе а безгрішне кончацы святыи Пост страстем Хрствым и Его тридневному из мертвых Воскресенью радостно поклонитыся сподобыл. Братерско в. мс., м. мс. пану, щирым афектом зычу: рачыш в. мс. мсци пан через своего пана писара о приезді своем в Глинск нам ознайму-ючы, писаты и о повороті з Гадячого, добродія велможного, его млсти пана Грыгорыя гетманича, от нас увідомляетеся. Теды в. мс. мсци пану ознаймую, же сторож мой з Гадячого о полночы приехал и лист добродія ясневелможного, его млсти пана гетмана от пана полковника гадяцкого, зас(...)* привез, який ораз (?) добродія у два кун послалисмо. Вправді ж до нас писма жадного не маш, еднaк сторож говорыт, же выдїл очне пана Грыгорыя, барзо хоро-го²², и докторов, мовит, звезли до его млсти. О яком выезді его панском, дай Бже, жебы здоров був, ціле відомосты не маемо и завше частими писмамы докучаю пану полковникови гадяцкому, просячы о певную відомост, абы о его млсти, як з Гадячого мает выехаты, ознаимил нам. И скоро матимемо відомост, тоеи ж годыны и в. мс., мсци пану брату, не замешкаю ознаимиты. За ознаимене зас тых волоцюг, которых пан хоружый полку в. мс. мсци пана юж на том боку завернул, о яких и нам уперед ест відо[мо], также и за при-слане для вичытания, где которых листов, которые чытувалисмо всі, велце в. мс., мсци пану брату, дякую. Яко ж и до нас чыгрындубровци о аренді на прошлый рок на городки свои о привернене просячы, пишут. И тое ж ознай-муют, же до Медведьвского монастыра²³ куренюв три піхоты от Немирова пришли. Еднaк на волю в. мс. спускаючи, еще на далшую відомост и пев-нішую чекаючи, добродієви не ознаимовити ж о том, чыли, як воля в. мс., увазі вашой то спускаю. Якой лист чыгрындубровский з тою цідулкою б для

²¹ На звороті є запис: «До Батурина подан 27 августа 1682», «[З К] онотопа, сотника п[...]

²² М. Ілляшенко сплутав гетьманича Григорія Самойловича з його бра-том Семеном.

²³ Медведівський Свято-Микілоївський монастир існував з початку XVII ст. до його знищення радянською владою у 1929 р. Знаходився на остро-ві Дубина на р. Тясмин коло сіл Медведівка й Новоселиця (нині – Чигирин-ського р-ну Черкаської обл.).

вичитаня в. мс. мсци пану посилаю, о який прислане велце прошу. А що тот Остапєць, писар лубенский, поганский сын, важылся листы змишленные под тытулом в. мс., чиним товаришеви комонному за Дніпр даваты, відатимемо мы з ным як поступиты и ще чы не ест хто до того ему и поводом. Который не без карности будет и еще з в. мстю могумо увидітыся и о нем перегово-роты (!). Справу зас волишинувскую. злицимосмо на Корнія Бартошенка и тепер до него пишемо, абы будучы притомним в. мс. мсци пану, той справи вислухал и подлуг права святого яко належит правне поступил. О том в. мс. мсци пану брату во всем респектуючы, зычу в. мс. доброго здоровья яко в. мс. мсци пану зычливый во всем пртль и брат и служу рад Максим Иляшен-ко, полковнык Войска их црского пресвітлого влчтва Запор[озкого] лубен-ский.

З Ромна феврал[я] 25 1683 року²⁴.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14237. Оригінал.

№ 29

1683 р., червня 11(1). – Лист лубенського полковника М. Ілляшенка до І. Новицького зі скаргою на високу оренду, встановлену ним у Снітині

Мсці пане полковнику комонныйй, велце мні мосці брате и приятелю.

Под час бытности моей в Лубнях приїздили до мене чегриндубровці и снітиньщане и жалосне мні ускаржалис чегриндубровці в той міре, же их двор братский церковный за арендою в. мстиною юж тому другый рок як им зостаєт неволный, якобы им невольно за арендою церковных канонов да-вати, а не тилко, повідают, подлуг слушности им на сей рок за двом не маєш нагороди, але и за тот прошлый не доходит, и юж отнюд не хотят щобы в том дворі кроме канунов было наптки. А снетиньщане ускаржалис, же во всіх городах на арендах горілка подлуг паньской иньтерцизи по тро чехи зостаєт. А у їх по два шаги на аренді продаєтся и барзо в том снітинщане скорблят и предо мною у очи говорат, що повідат самому ясневелможному его мл пане гетманові, добродієви нашому, кгда тут в сие города завитаєт, поднесем супліку, любо мні того им пречити было не можно, еднак я, тое им зганивши, велце в. мс., м. мс. пана, прошу: рачте в. мс. так чегриндубру-вцям у их дому церковном дат покуй, яко и шафарові снетинскому, кото-рий чи з відомом вашим, чи без відома, так чинит, приказати, абы подлуг панское иньтерцизи в том справился и по три чехи казал на аренді горіл-ку давати, велце и повторе прошу и себе звиклой ласце поліцаю, зостаючи назавше в. мс., м. мс. пану, всего добра зичливый пр. и слуга Максим Иля-шенко, полковник Войска их црского прстлаго влчства Запорозкого лубен-ский.

[З Л]убен июня 1 [16]83.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14174. Оригінал.

²⁴ На звороті є запис: «От его млсти пна полковника лубенского до Глинска подан 25 февр[аля] 1683».

№ 30

1683 (?) р., серпня 3 (липня 24). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо справи компанійця Гордія

Мсці пне полковнику комонний, мні велце мсці пне брате.

Сторони тоей справи Гордія, товариша полку в. мсти, м. м. пна, из пано обозним полку нашого Лубенского (о якой и в. мсть мсці пн. свідомі), ознаймуем, иж за виданнем од нас позви оние мененние особи на термін назначоний до нас в Ромен пред прав[о] наше полковое станоли и не идучи в болшие контроверие з наказаня нашого, при битности другого товариша полку вашого [...Ми]колая оного Гордія погодили и во всем згду приняли. О том в. мсти мсці пну ознайомивши, афект братерско з[алецаю?] и зостаю назавше в. мсти, м. м. пну, брат и во всем жичливий прия[тел] и брат Максим Иляшенко, полковник Войск их црского пресвітлого влчства Запорозского лубенский.

В Ромні, июля 24 1683 (?) року²⁵.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14189. Оригінал.*

№ 31

1683 р., серпня 18 (8). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького із проханням доплатити 70 золотих за оренду

Мсци пане польковнику комонный, мні велце ласкавый пртлю и брате.

Есче в рату добродієви арендовних грошей не стаєт таляров зо сто, где росказалем всім польчаном моим, абы о сыі гр[...] счо з каког належит, готовали. Где и в. мсть мсци п[ан] и брат подобно есче золотых сімьдесят за свою аренду не додал. Которие гроши рач в. мсть мсци пан до пана Григория Ракуса²⁶ в Лохвицю прислати, велце прошу и мою при том засылаю зичли- вост, будучи в. мсти мсци пану и брату всего добра зичливий пртль брат и рад служит Максим Иляшенко, полковник Войска его црского прес[вітлого] влчства Запорозского луб[енский].

З Лубен 8 августа 1683 року²⁷.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14288. Оригінал.

№ 32

1683 р., листопада 7 (жовтня 28). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького зі скаргою на свавілля компанійців

Мсци пане полковнику комонный, велце мні ласкавий пртелю и брате.

Пишут до нас старшына лукомская, ускаржаючыся на товариство полку в. мс., м. мсци пана, у их зостаючое, же там якогос члвіка и жунку мало не у

²⁵ На звороті є запис іншою рукою: «Сторони Гордієвой справи од его мил. пна полковника лубенского дан под Волошиновку июля 24 1683».

²⁶ Йдеться про Григорія Ракуса (Рака), який був у 1683 р. наказним лохвицьким сотником, а у 1681, 1688 рр. – лохвицьким городовим отаманом.

²⁷ На звороті є запис: «Од его млсти пна полковника лубенского подан на Лебединные озера в такой (?) стороны грошей в (?) снетинскую рату 9 августа 1683».

смерть побыли. Теды мы тот лист лукомский до в. мс. мсці пана посилаемо. Которий вичытавши, рач в. мс., мсци пан зе товариства своего мененным лукомцом учыниты святую справедливост, велце прошу. Тутеж стороны грошей ратных чыгрындубровских ознаймуемо в. мс., же усі от в. мс. мсци пана отданы остают и юж невинны в. мс. нічого. Затим зычу в. мс. доброго здоровья.

Дан з Ромна октоврия 28 1683 року.

В. мс. мсці пану зычливий пртел брат и рад служу Максим Иляшенко, полковник Войска их црского прес[вітлого] влчства Запор[озкого] лубенский».

ІР НБУВ. Ф. II. № 14223. Оригінал.

№ 33

1683 р., грудня 8 (листопада 28). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо розміщення компанійців на зимових квартирах

Мсці пане полковнику комонний, мні велце ласкавий приятелю и брате.

Писал в. мсть, м. м. пан, ко мні о снетинчан, що о том мы добре сами знаем, же в. мс. м. пан до подданства оних не притягаеш и скарги от них жадной ніт, аби в. мс. м. пан тяжене какое чинит міл и що стороны товариства комонного шести чоловіка, що в Снетині стоят, яко се юж до колко раз писал, болшей не будем казат придават, толко тие шест. Якож даст Бг дочекати, не-взабаві сам буду в Лохвиці, що попереднішая з в. мс. м. паном розмовим и тих двох товариства з Лохвиці, порадившись, в инший город кажем зіхатъ. А тепер до слушного часу нехай на перших стациях стоят. Тое в. мсти м. мс. пану предложивши звиклой мя приязні полецаю, яко будучи в. мсти, м. м. пану всего добра зичливий приятел брат Максим Иляшенко, полковник Войска их црского пр[е]св[і]тл[о]го влчства Запор[озкого] лубенский.

З Ромна ноеврия 28 д. 1682 року²⁸.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14286. Оригінал.

№ 34

1683 р.²⁹ – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо справи компанійця Гната

Мсці пане полковнику и брате.

[По] написаню листу нашого до в. мс. мсци пана лист от в. мс. до нас дойшол. В котором в. мс. виписуете, дывуючыся непомалу, будто б ніякуюс неласку ми маемо [до] Игната, докладаючы в. мс. обшырне, же у полках инших их млст панове полковники з войскових людей схудо (?) пахолков до себе приймаючы, ласку свою оным выдают, а сего Игната у полку моем нещастя не минуло, приписуючы на него [от] нас неприязны. На тое в. м. мсци пану отвітую: уховай Бже, абым [я] якую міл на Игната неласку. Але не тылко его у полку моем пригор[ну]ты под ласку нашу хочемо. Овшем зычу: хочбы и все товариство [с по]д полку в. мстиного у моем полку подружилися, то бым рад як [ин]шим добрим, у полку моем мешкаючим юж в Лубнях, в Ромні и инших

²⁸ На звороті є запис: «В Снетині подан 29 ноем[врия] 1682 стороны козаков шести, в Снетині зостаючих на станції».

²⁹ Рік написання листа визначено за записом на звороті.

городах, рад застаю. О которых мні ні от кого скарги [не] доходило, поневаж скромно з людми обыходятся. А сей Игнат [...] мы мовимо, же одружившыся, еще ни обызнався з людми, а вже [по]чал голови розбиваты людем и злодіями называти. В какой справі ми еще сперву без болшое турбації тут перед собою (!) [зи]чили их успокоиты. А он, Игнат, и перед нами отказуючы сердыто, не відаючы на що уфаючы, той справі не захотіл учинити конца, а ми ему не зычили, ховай Бже, в тих заводах утрати. Овшем що нам положено, ми ему тогдіж и ворочали, якож и тепер [т]о (?) ест у мене накладу, да и в сотника лохвицкого, если склонним будет, вернуть обіцуемо. Коли б он у иншом полку не послухав полковника [як] нас, же на позов не став, мог бы памятити. Еднак ми ему того [не] зычимо. А поневаж еще и за сим разом не захочет до угоды прийти, [не]хай же не дывит, відатимемо до добродія, який лист зау(...) * видити. Якую справу уже на в. мс. спустивши, застаю в. мс. зичливым пртелем и братом Максим Иляшенко, полковник лубенский»³⁰.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14238. Оригінал.

№ 35

1684 р., лютого 8 (січня 28). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо розміщення компанійців на зимових квартирах

Мсци пане полковнику комонный, велце мні ласкавий пане брате.

Чынячы я досыт слову его млсти пана есавула енералного, яко и вашой поважной причині, а до того и мы, взыраючы на щоденные праці, писарови нашему полковому село Хоминци³¹ надалисмо. З которого тамошныя тяглые люде, жебы з себе оному до двору его могли якож колвек вспарте учинити, для полегкости людское з того (?) села полку в. мсти з иного товариства члвіка пяти звести велілисмо, трох же ув иншых глинских селах розказалисмо поставити, а двох в Сенчу на станцию посилалисмо. Через которых до тамошное старшыни пишемо, абы так межы тым товариством розстановили и корм им самим и конем як тому товариству ест, абы давано приказалисмо. О которых нехай будет свідомо и в. мс. При том доброго здоровья в. мс. мсци пану зычачы, вашой братерской любви себе полецаю яко в. мсти мсци пану и брату зычливый во всем приятел и рад служу Максим Иляшенко, полковник Войска их црского пресвітлого влчства Запор[озкого] лубенский.

З Ромна ануар[ия] 28 1684 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14210. Оригінал.

№ 36

1685 р., січня 13 (3). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького із скаргою на свавілля компанійців

Мсци пане полковнику комонный, велце мні ласкавий пане брате.

В дочеканю и опровоженю урочыстостей и новозачатым роком в. мс. мсци пана виншую, зычачы щасливе и здорово сей рок кончыты и таких же

³⁰ Запис на звороті: «Цедула стороны Игнатовое з Дмитренком sprawy 1683».

³¹ Хоминці – сучасне село Роменського р-ну Сумської обл.

гспдских празныков абыс в. мс. мсци пан дожидаты сподобылся. Ознаймую в. мс. мсци пану, же прошлого сего посту у Веремієвці³² члвіка полку в. мстиного козак на смерт забыл. На которого справу там и к пану асавулови посилалисмо пана судю нашего полкового. Який суд на того забойцу будет відомо и в. мс. учынытися. А тепер докладаю в. мс., же и в Пірятині пан сотник комонный з ніякимс товаришем над людми збытки немалие почиыл, якие всі тые их екцеси попитавши, в. мс. посилаємо. Рач в. мс. их упомянуты, щоб поперестали того чыныты, жебы добродія тым не потурбовалисмо, братерски прошу и вашой полецаюся приязны, яко в. мс. мсци пну зычливий брат и рад служу Максим Иляшенко, полковник Войска их црского прес[вітлого] влчства Запор[озкого] лубенский.

[З] Ромна ануар[ия] 3 1685 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14228. Оригінал.

№ 37

1685 р., серпня 10. – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо справи лубенського сотника

Мсци пане полковнику комонный, велце мні ласкавий пане брате.

Сподівалисмося вашого тут, в Лубні, щасливого приїзду и зычылисмо устне з вмстю мсци паном о той річы взглядом мови пана сотника лубенского розговорины. А же не удалося, так знат за своїмы забавами в. мс. мсци пан в Лубні не зехал. Теды мы о той річы через лыст в. мс. мсці пану ознаймуемо, иж мы того Матвія Циганенка секретне питали, обовязавшы его сумленем, абы не покрываючы, по правді истыной сказал, если тую річ сотник говорыв и он из Захаркою тое чуты міл. Теды он, Циганенко, залявшы самого себе, жоні и діты свої, нам говорыв, же сотнык такої річы не казав и з уст его того не чулем. Тылко мовит як Захарка сказав сотникови, же затим члвіком поїду и до пана полковника. Так сотник отказал: хоч, мовит, и до его матери, опроч старшого, іды. А болшей жадного слова не было. Прето ежели при в. мс. мсци пану тот Захарка знайдуется, зас в. мс. его тут, в Лубні, до нас прислаты, що бысмо их перед собою наедыні усне (?) звели, если тая річ будет правдивая или ніт, бо и сотник лубенский, в том свое горло ставлячы, хочет вивестися. О том в. мс. мсци пану звістившы, застаю в. мс. мсци пану зычливим братом Максим Иляшенко, полковник Войска их црского пресв. влчства Зап[орозкого] лубенский.

[З Лу]бен август 10 1685 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14220. Оригінал.

№ 38

1685 р., до серпня 12 (2). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо справи лубенського сотника

Мсци пне полковнику комонный, мой мсци пне брате.

Пан писар наш полковий лист, од в. мсти мс. пна до мене писаний, одобравшы без бытности ншей (?), вичитал и нам докладав, же значная в. мс. мс.

³² Вереміївка – сучасне село Золотоніського р-ну Черкаської обл.

пна и приятеля моего споткала од сотника нашего лубеньского прикрость, о счо болша и самого ясневелможного его млсти пна гетмана, добродія нашего ткнула ураза. За яким незавстягливости и високорозумиения не раз відаєт о собі не толко уничиженем уряду, алиє и горлом без похибы за певним доводом за тие важности надточит. Толко рач в. мс. мсци пн тот список его мови так против вас мс. пна, яко и на високих его панских до нас злорічія виписати и привезти. Пилне того вмс. мсци пн будучи о прибитю его мл. пна полковника гадяцкого ознаймиєня рачите жадати. На що респондую, же ежели не 3 августа, то без похибы конечно четвертого яко найраней скоро вим у Ромен прибудет. Зачим и вмс. мс пн, ежели о тое назначоной прибудете терміні, то и его млсти пна полковника гадяцкого застанете и о своих тоей од сотника тоей обелги належитостях розмовите. О том вм. мс. м пну ознаймивши, зичливой приязни братерской оддаю мя, застаючи в. мс.,м. мс. пну, всего добра зичливий пртл Максим Иляшенко, полковник их црского прес[вітлого] влчства Запорозкого лубенский»³³.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14219. Оригінал.

№ 39

1685 р., жовтня 4 (вересня 24). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького зі скаргою на свавілля компанійців

Мсци пане полковнику комонный, велце мні мсці пане и пртелю.

З поседія оногдайшого велце братерско в. мсці, моему мцівому пану, дякую. Мілем устне з в. мсцю мсці паном розговорити о долегливостях полчан моих, до мене через суппліки внесених, але же мні з памяти вишиблося, тепер через письмо ознаймую в. мс., м. м. пану, же войт з мешанами чорнуский доложил мні жалосне на товариство полку в. мс., м. м. пана, на станції в них застаючое, же беручи в них місячное собі належитое борошно за гречаную муку побрали грошми по пят золотих за осмачку, не хотячи пшеничною отбірати мукою за гречаную. Зачим велце прошу: рач в. мс., м. м. пан, обослати своим тое товариство писмом, жебы болше тое не діялося. Кгди на моем зданю, же лутше пшеничного брати, аніжели гречаною, о которую тепер трудно за неурожаем, сам в. мс., м. м. пан, знаш. А ежели бы не перестали тое товариство, на том зданю моем мусілобыся от тих же людей убогих через суппліки ткнути самого ясневелможного добродія. О чом ознаймивши, себе братерской вручаю ласце.

Дан з Лохвиці д. 24 септеврия року 1685.

В. мсти, м. м. пану, всего добра зичливий пртел и до услуг поволный.

Максим Иляшенко, полковник Войска их црского пресвітлого величества Запорозкого лубеньский.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14222. Оригінал.

³³ На звороті є запис: «Од его млсти пна полковника лубенского з Ромна под Талалаевку стороны сот[ні] Лубенской подан августа 2 1685».

№ 40

1685 р., жовтня 12(2). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо розміщення компанійців на зимових квартирах

Мсци пне полковнику комонний, мні велце мсци пне брате и зичливий пртелю.

Кгда даст Бг пори назначоное з волі ясневелможного добродія его млсти пана гетмана полку своего товариство по городах на зимовиско распоряжатимете, рач в. мсти. мсци пан уже тое товариство, при пану асаулу у Чигириндуброві зимуючое, перемінити, где стоявало перед часи и тепер туди их ординовати у Піратин да у Чорнухи. Так ми ся здает з тих двох городов при пану асаулові у Чигириндуброві zostавало товариство, а тепер з Сенчі да з Лукоя о приставьст с потребу товариства до пна асаула на резиденцию хтій в. мсти мсци пн виправити. А то для того, чергою треба для сіна и сим двом городком учинити полегку для недостатку сіна. О том прошу, так же и реестра зо вьсего полку товариство зревидовавъши, нам вчесне пришліте, жебысмо відали на городи по многу усюди расположити. О том велце в. мс. мс. пна пилне жадаючи, естем в. мсти мсци пану всего добра зичливий приятел Максим Иляшенко, полковник Войска их црского прес[вітлого] влчства Запорозкого лубенский.

[З Лу]б[н]і (?) 1685[...] 2 д.³⁴

ІР НБУВ. Ф. II. № 14240. Оригінал.

№ 41

1685 р., жовтня 16(6). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо поставання провіанту для компанійців

Мсці пне полковнику комонний, мні велце мсці пне брате.

На жадане в. мсти, моего мсци пна, расписалисмо універсали до тих городов, где в. мс. мсці пан назначив приписним господаром звозити борошно и приказалисмо, абы яко найскорій на місяц подлуг постановьленной устави всякое борошно и ликгомину вистатчати старалися. О том в. мсти мсці пану ознаймивъши, звиклой приязни братерской полецаюся и естем в. м., м. пну всего добра зичливий приятел и рад служити Максим Иляшенко, полковник Войска их црского пресв[ітлого] влчства Запор[озкого] лубенский.

В Ромні 1685 октоврия 6.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14178. Оригінал.

№ 42

1685 р., жовтня 28(18). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо поставання провіанту для компанійців

Мсци пане полковнику комонний, велце мні мсци пане и брате.

Взглядом товариства полку в. мстиного по станциях у полк мой по указу панскому кгда будет распущены, просячы мы в. мс. мсци пана о упереднюю

³⁴ На маргінесі є запис: «Усі реестра зуполнії присилати рачте», на звороті – «На пристан бужанскую 6 октовр[ия] 1685».

відомость перед сым писалисмо, якое писмо до рук в. мстних не відаем чы донесено. Еднак повторе прошу в. мс., м. мс. пана брата, наперед роспушення их нас увідомиты и реестри всего товариства, много по станциях мает где в яком городі стануты, прислаты нам рачте. А тое товариство, що зімовало так рок з паном асавулом у Дніпра, то в Чорнухы да в Пірятин на станцію назначите. А з Лукомля да з Сенчы ко Дніпру зняты рачте, велце прошу. То дес (?) на кухню домовую позволяємо, нехай там рыбалки нашы бочку рыбы хорошей наловившы, ни солят, ибо и готовую в. мс. там у их нашої рыбы бочалку озміти позволяем и нашу при том в. мс. братерскую засилаємо дружбу яко в. мс., м. мс. пану брату, зичливий (?) всего доброго приятел брат и рад служу Максим Иляшенко, полковник Войска их црского прес[вітлого] влчства Запор[озкого] лубенский.

З Ромна октоврия 18 д. 1685 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14221. Оригінал.

№ 43

1686 р., січня 21 (11). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького з проханням прибути на розмову в Лохвицю

Мсци пне полковнику комонный, велце мні мсци пне и брате.

З повернення батуринское дороги, же в. мс., м. м. пан, мне рачиш віньшовати, велце в. мсти, м. м. пану, дякую. А же устную от ясневелможного добродія одебралем інформацію, о которой з в. мстю, м. м. паном, пиная ест мні устне розмовити потреба. Зачим рач в. мс., м. м. пн., в четверток приший тут, в Лохвицу, зехати велце прошу, где и о тих сінах устне розговоримо. Якож нікотерие мещане з міст долишні справу, же до самое травы козаков на гроши поеднавши, належитое поотдавали.

О чом обширне розмовимо устне, а на сей час звиклой мя братерской полецаю ласце.

З Лохвиці 11 генваря 1686 року.

В. мсти, м. м. пну, всего добра зичливий пртел и брат и до услуг поволний Максим Иляшенко, полковник Войска их црского пресвітлого влчства Запор[озкого] лубенский.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14192. Оригінал.

№ 44

1686 р., травня 16 (6). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо поставлення провіанту компанійцям

Мсци пане полковнику комонный, велце мні ласкавий пртлю и брате.

За хоружым полку в. мстиного рачыш в. мс. мсци пан жадаты по нас о увідомлене, где ему роскажемо до часу місячне борошно ним (?) собі озмет господарский розвод одбыраты, що мы рады жаданю в. мстному братерско учыныты. Еднак, поважаючи рейментарский нам як устний, так и через писма засиланий указ, иж бы товариству юж таком хто ся оженил, того місячного не даты. Велце обавляємося гніву, albo рачей уразы, панское, але ражу в. мс.

приятельско через него (?) до (?) добродія в тым уложытыся. Відаю певне не тилко сее місячне привернути рачыт, але яко отец милостивий над иншим (?) таким от полку в. мстиного отсталими в той міре на господарство вспірал борошном и грошми, так и сему пану хоружому за заслуги его панскую свою милост покажет. В тым в. мс. мсци пана порадившы вашой братерской себе любви полецаю и застаю

В. мс., мсці пану зичливим пртлем и братом Максим Иляшенко, полковник Войска их црского пресв[ітлого] влчва Запор[озкого] лубенский.

З Ромна мая 3 1686 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14194. Оригінал.

№ 45

1686 р., серпня 26 (16). – Лист М. Ілляшенка до В. Семашка щодо постачання провіанту компанійцям

Мой ласкавый приятелю пне сотнику пиратинский.

По розказаню самого добродія ясневелможного его млти п[ана гетмана] на другие мсей три товариству комонному борошна и лиго[мін] давное уставу. Роскажи в. мст. войскови своему міскому и сі[лскому] виготовати. Еднак на два зготовивши в себе задержане, а на еди[н...] скорей борошна и ликгомін видайте пишно пишно прошу

в. м. зичливый приятел Максим Иляшенко, полковник Войска их црского пр[е]с[ві]тлого влчства Запорозкого лубенский.

Тое борошно и ликгоміни³⁵, що на един місяц до Лофиці кажіте спровадит.

Ром[ни](?) 16 августа 1686 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14180. Оригінал.*

№ 46

1686 р., листопада 9 (жовтня 30). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо призначення зимових квартир і постачання провіанту компанійцям

Мсци пане полковнику комонный, велце мні мсци пане брате.

Скоро лист от в. мс., моего мсци пана брата, нас зайшол, же указом добродія ясневелможного его млсти пана гетмана з побережных становыск як уже тому ест и пора полк в. мсти мсци пана на звыклие становиска зимовие в городаы полку моего вскорі распорядытыся міет и як много всего товариства лычбою у полку моем мает стати, нам уперед приходу своего ознаямуючы. По нас жадаете, абым оное товариство под реестром в городах по много мают стати распорядыл. Теды мы ораз назначывшы в жаден город, по килка их мают стати. Реестр до в. мс. мсци пана посилаемо подлуг которого и в. мс. мсци пан оных в жаден город з Лубен розправте, а мы уже універсали в города послали, приказуючы: скоро товариство на станції свої прибудут, жебы

³⁵ «Ликгоміни» (лагоминки) – йдеться про фрукти (сливи, маслини, родзинки тощо) або рис чи солодоші.

им господа были слушни распоряджены и уставою панскою прошлорочною місячную харч давати велилисмо и по многу, где мает статы, виразилисмо, а в. мс. при распорядженю своему рачте оным приказаты, жебы над тую уставу панскую вимислов болшым датком людем не чинили и лагодно нехай з людмы обходятся, а ми тож своим людом о том же пригрозыли, велце в. мс. братерско прошу и оной любви себе полецевшы, застаю велце мсци пану брату пртлем и братом Максим Иляшенко, полковник Войска их црского прес[вітлого] влчства Запор[озкого] лубенский.

З Ромна 30 октоврия 1686 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14209. Оригінал.

№ 47

1686 р., листопада 13(3). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо призначення зимових квартир компанійцям

Мсци пне полковнику комонний, мой велце мсци пне приятелю и брате.

Писар наш, распоряджаючи товариство полку в. мсти, м. м. пана, по городах полку моего на зимовое становиско яко ся обмилиив расположуючи по сотнях, же в Сенчанскую цілком (?) пятьдесят назначив. Теди ми відаючи оной сенчанской громади так счуплост, яко и великое убозтво, знаючи (?) значнійшие сотні и в них обфитуест людий посполитих, умислилисмо и так ціле постановили, аби одтол з Сенчи до Лубен вусом, а до Глинска шист было спроважено. Зачим рачте в. мс., мой м. пн., брат туди до старших того товариства якое туди, в Сенчу, ординовано, написати, аби усмох товаришов туди в Лубніх, а шест тих до Глинска ораз одсилали. О тое в. мс., моего мсці пна, велце прошу и звиклой мя любви и приязни братерской поручаю яко и назавше

в. мсти, м. м. пну, и братови всего добра зычливый приятел и рад служу Максим Иляшенко, полковник Войска их црского прес[віт]лаго вел[ичества] Запорозского лубенский.

З Ром[на] 3 ноев[рия] 1686 року.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14199. Оригінал.

№ 48

1688 р., квітня 22(12). – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького щодо забезпечення кормами коней компанійців

Мсці пне полковнику комонний, мой велце ласкавий мсці пне б[рате].

Свят Бжствних Воскресения Хва в. мсти мсці з милим домом повіндшовавши, ознай[мую], иж ясневелможний его млст пан гетман, респектуючи суши и неурожаю прошлорочной паши, велит товариству полку в. мстиного усім свої коні у поле спровадити, на счо и самый лист панский до в. мс. мсці пана посланный, в. мс. м. пану посилаем. З якого зрозумівшися так в.мс. мс. пан поступуючи, міете у полк до свого товариства свом заслати приказ, абы без одмови товариство коні свої у поле виправовали. Приятельско жадаю в. мст. мсці пану всего добра зичливый приятел

Максим Илляшенко, полковник Войска их црского пресв[ітлого] влчства
За[порозкого] лубенский.

Дан з Ромна 1686 апр. 12 дня.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14173. Оригінал.

№ 49

1689 р., лютого 26. – Лист М. Ілляшенка до І. Новицького з відомостями щодо дій ординців і забезпечення провіантом компанійців

Мні велце ласкавый мсци пане полковнику комонный, велце мні мсци
пане брате.

Умислилием быс сего тыжня и я, взявши каждой сотні товариства вибор-
ного члвіка по двісті, з сотниками в Лубні поспішыти. Еднак уважившы, же
ест зтолко и так лубенцом в сінах не менший ущербок и самим долегливост
людем от того войска, которое там зостае, приказалем всім сотнякам, як на
коня всісты, з товариством сотен их готовими буты. А то надіючыся певне по
в. мс., м. мс. пана, же в. мс. там, в Лукомлю, найдуючыся, часто відомосты
от Днепра отбираючы, которые бы могли якие о неприятелском вторгненню
появитися, з братерское своеи любви и нас увідомиты рачыш. Другая зас сего
тыжня, хотячы на едном містцу готуючыся до пренайсвятішого сокраменту
Бгу услужыты, задержалемся в дому. Зачым прошу братерско в. мс. моего
пана, если відомости о неприятелском вторгненню сей остатной дороги, если
им способный ест, через Дніпр пут мітимете днем и ночью, рач в. мс. мене
увідомити. А я тож, будучы готовим з товариством, днем и ночью к Лубням
поспішу. А если даст Бг же того неприятеля поглядаючы, по сих часех на сюю
сторону не будет, теды як будет щасливый ваш з Лукомля поворот, зостанови
в. мс. мс. пан, кого знаючы, товариства члвіка двадцат на станції в Лукомлю,
а двадцет в Лубнях нехай станет. А тые сотні всі полку в. мсти рувно по всіх
городах з Лубен в. мс. мс. пан росправ. Которим подлуг наше уваги такая
кормовая устава: паном сотнякам борошна на місяц житного полосмак, гре-
чаного полос[мак, п]шеничного полосмак, пшона четверык, соли сотце, ого-
родыны, що слухная, а на иншые прикупки до того борошна готовых грошей
на тижден пол таляра. А для коней оброку на тижден на коня по четверику
на товариство зас и на хоружых и на писаров сотенных борошна на місяц
двом члвіком житного полосмак, гречаного четверик, пшеничного четверик,
пшона повчетверыка, соли сотце, ярыны, що слухная, а на прикупки до того
еще грошей по пул золотого на тижден на едного. А для оброку на тижден
на коня по четверыку. Которую то уставу [прочет?]шы в. мс., м. мс. пан, если
ест гаразд, рач в. мс. мсци пан [з] всіма панами сотниками и товариством в
той час як [...] по станциях росправляти, презентоват и приказат звол, абы юж
над тую уставу в господаров нічого болшей не вумагали, жебы міні и пану
наказному от в. мсти, хто будет, турбациі од [них] не было. Покорне велце в.
мс., м. мс. пана, братерско прошу и то теж на волі товариству, хто не схочет
сировои страви господаров браты, нехай же тое ужывает, що господар з ла-
ски своеи наготует. Гдым ми при туй уставі по всіх городах в листах наших
доложили, так тое до уваги в. мс., м. мс. пану брату, подавши и о вшелякие
відомости покорне просячы, звиклую мою братерскую дружбу офірую, яко

будучи в. мс., м. мс. пану брату, зычливим доброго приятлем и братом и [рад служит] Максим Иляшенко, полковник Войска его црского пресв[ітлого] Запор[озкого лубенский].

З Ромна феврал[я] 26 1689 року³⁶.

ІР НБУВ. Ф. II. № 14230. Оригінал.

REFERENCES

1. A. L. [Lazarevs'kij O.] Maksim Illyashenko, polkovnik lubenskiy 1676–1687 (k portretu) // *Kievskaya starina*. 1891. № 1. S. 186–189. [in Russian].
2. Butych, I., Rynsevych, V., Teslenko, I. (Comps.); Sokhan, P., Boriak, H. & Brekhunenko V. (Ed.) (2004). *Universalny ukrainskykh hetmaniv vid Ivana Vyhovskoho do Ivana Samoilovycha (1657–1687)* [Ukrainian hetmans' universals: from Ivan Vyhovsky to Ivan Samoilovych (1657–1687)]. Kyiv–Lviv: NAN Ukrainy; Instytut ukrainskoi arkhеohrafiі ta dzhereloznavstva im. M. S. Hrushevskoho; Naukove t-vo im. Shevchenka; Tsentralny derzhavny istorichnyy arkhiv Ukrainy. [in Ukrainian].
3. Butych, I., Rynsevych, V. (Comps.); Sokhan, P., Boriak H., Brekhunenko, V. et al (Ed.) (2006). *Universalny Ivana Mazepy (1687–1709)* [Ivan Mazepa's universals (1687–1709)] (Vol. 2, p. 317). Kyiv–Lviv: NTSh; NAN Ukrainy. Instytut ukrainskoi arkhеohrafiі ta dzhereloznavstva im. M. S. Hrushevskoho; Naukove t-vo im. Shevchenka; Tsentralnyj derzh. ist. arkhiv Ukrainy. [in Ukrainian].
4. Dzyra, Ya. (1971). *Litopys Samovydtisia* [Litopys Samovydtisia] (Foreword, pp. 39–42). Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
5. Kryvosheia, V. V. (2005). Uriadnyky hetmanskoi administratsii. In *Ukrainska kozatska starshyna: monohrafiia* [Governors of the Hetmanate administration. In Ukrainian Cossack starshyna: monograph] (Vol. 1, p. 218). Kyiv: Stylos. [in Ukrainian].
6. Kryvosheia, V. V. (2010). Kozatska starshyna Hetmanschyny. In *Entsyklopediia: Ukrainskyi instytut natsionalnoi pamiaty* [Cossack starshyna (senior military representatives) of the Cossack Hetmanate. In Encyclopedia: the Ukrainian Institute of National Memory] (pp. 382–383). Kyiv: Stylos. [in Ukrainian].
7. Modzalevskiy, V. L. (1910). *Malorossiyskiy rodoslovnik* [Little Russia genealogical book] (Vol. 2, pp. 204–205). Kyiv. [in Russian].

Yuriy Mytsyk

Doctor of Historical Sciences,

Professor,

Chief Researcher,

Mykhailo Hrushevsky Institute

of Ukrainian Archeography and Source Studies

NAS of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1580-1284>

³⁶ На звороті є запис: «До Лукомля 28 февраля дан, жадаючи од Дніпра відомости».

Inna Tarasenko

Candidate of Historical Sciences,
Senior Researcher,
Mykhailo Hrushevsky Institute
of Ukrainian Archeography and Source Studies
NAS of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1019-9749>

**FROM THE CORRESPONDENCE OF THE LUBNY COLONEL
MAKSYM ILLYASHENKO WITH COLONEL ILLYA NOVYTSKY
(1676–1689)**

Abstract. The purpose of the study is to present an essay on the biography of Lubny Colonel Maksym Illyashenko on the basis of mostly archival sources and to publish his correspondence with the colonel Illya Novytsky. **The methodological basis** of the study are the principles of historicism and objectivity. Both general and special historical methods, primarily historical-descriptive, historical-chronological were used in the article. **Scientific novelty.** Since the article is based mainly on archival unpublished sources, which are part of a unique six-volume archive of the late 17th century of Colonel Illya Novytsky (stored in the fond II of the Institute of Manuscripts of the Vernadsky National Library of Ukraine), many original facts from the biography of M. Illyashenko, his contacts with I. Novytsky, the organization of winter apartments for hired soldiers in the Lubny Regiment are given for the first time. The full publication of Illyashenko's correspondence with Novytsky has been submitted. **Conclusions.** M. Illyashenko's relations with I. Novytsky providing hired soldiers with winter apartments and provisions were revealed. The most complete biographical sketch of Illyashenko's biography is also given, the picture of the organization of frontier service in the Left Bank Hetmanate and struggle against attacks of hordes was specified. **Prospects for the study:** this article allows us significantly supplement the biography of Colonel Maksym Illyashenko, which is very important given the research of the life of the entire officers of the Hetmanate of the Ruin. An important step is being taken in the publication of archival material, as currently the Mykhailo Hrushevsky Institute of Ukrainian Archeography and Source Studies is preparing to publish the entire archive of Novytsky.

Key words: Cossacks; Hetman; Hetmanate; Universal; letters; biography.